

Saneringsverbond

Onderwerp: Beheercomité 8

Datum: 12/10/2023

Deelnemers:

- Gemeente Zwijndrecht
- Zwijndrecht Gezond
- Departement Omgeving
- Lantis
- Natuurpunt Waasland
- Bond Beter Leefmilieu
- VMM
- Common Ground
- Te gast (fysiek en digitaal): Departement Omgeving

Beheercomité 8

Agendapunt	Vorbereiding
1. Goedkeuring verslag zitting 14/09/2023	
2. Werf Lantis	Lantis
3. Actie 33: Kruispuntbank Omgeving	Departement Omgeving
4. Toelichting inzet middelen 3M	Departement Omgeving
5. Werking Beheercomité: communicatie en organisatie	CGR
6. Varia: <ul style="list-style-type: none">a) Advies over 2e gefaseerd BBOb) Multidisciplinaire teamsc) Infovergadering luchtmetingen 26/09/2023d) Actie 1: Lokale adviesgroep terugkoppeling overleg 03/10/2023e) Actie 7: kader grondbankf) Actie 26: Werfweg 3Mg) Capaciteit gronden: foerageergebiedh) Lokale coördinator	

1. Goedkeuring verslagen zittingen 14/09/2023

Het verslag van het Beheercomité van 14/09/2023 werd goedgekeurd, mits verwerking van de gemaakte opmerkingen.

De leden van het beheercomité vragen om in de toekomst de goedkeuring van de verslagen digitaal te laten verlopen zodat deze sneller online kunnen komen. Vanaf deze vergadering zal dit toegepast worden.

2. Werf Lantis

De afgelopen week verscheen communicatie van BBL in de pers nalv. het PV van de Vlaamse Omgevingsinspectie van 9 oktober 2023. De leden van het beheercomité waren vooraf niet op de hoogte van deze communicatie. De Voorzitter herhaalt de afspraak om perscommunicatie vooraf te delen met de leden wanneer deze betrekking heeft op de bepalingen van het SVB.

De leden betreuren de gekozen toon van het persbericht. De leden van het Beheercomité geven aan dat zij ondanks dit incident wel wensen verder te werken aan het Saneringsverbond.

Lantis geeft vervolgens een toelichting over de historiek en de huidige situatie van de gronden.

- Bepaalde gronden, vallende onder de ingetrokken technische verslagen, kunnen opnieuw eenvoudig opgegraven en gesaneerd worden. En dit zal ook de komende tijd gebeuren, zo snel mogelijk rekening houdend met afvoer en verwerkingscapaciteit en gezien deadline van strafrechtelijk onderzoek.
- Voor andere gronden zal dit complexer zijn omdat ze onder reeds afgewerkte wegen en/of onder andere gronden verwerkt zijn. Het opbreken en afgraven kan hier mogelijks niet de beste keuze zijn vanuit BATNEEC, voor de werf en op vlak van gezondheid en milieu. Maar elk alternatief voor afgraven moet wel juridisch sluitend zijn. Lantis gaat hierover verder in overleg met Handhaving en ook de OVAM. Lantis schat in dat deze gronden vandaag geen groot risico vormen voor PFAS-verspreiding (onder verharding en ingepakt dus geen infiltratie of verwaaiing door stof mogelijk, en aangesloten op de drainage met waterzuivering indien eventueel vervuiling zou uitlogen). Uitsluitel hierover moet van een expert komen.
- Nog enkele andere zones bevatten gronden waarvan de inschatting is dat deze onder de drempel "waarde vrij gebruik" vallen. Hier zou dus geen ingreep nodig zijn. Verder onderzoek hierrond loopt.

Verduidelijking bij de beelden in de presentatie:

Slide 9

- Bermen: eenvoudig af te graven – zullen verwijderd worden

Slide 10

- Rode contour: de "polderconstructie", een zone waarin het grondwater binnen een waterdichte kuip lager gehouden wordt dan in de terreinen er rond. Alle water dat hierin terecht komt wordt opgepompt en gezuiverd alvorens te worden geloosd.
- G13: moeilijk bereikbaar – gronden zijn verwerkt in "gewapende grond" constructie, wat niet eenvoudig af te breken is.
- S24N/S42N: moeilijk bereikbaar want reeds geasfalteerd en afgewerkte weg, valt binnen polderconstructie.
- S34: enkel onderfundering aangebracht – zal afgegraven worden
- S23: ophoging – zal afgegraven worden
- VF07 West: ophoging en aanvulling tussen fundering – zal afgegraven worden

Slide 11

- De gronden in deze zone zijn "PFAS-verdacht" en zijn mogelijks < Waarde van vrij gebruik waardoor er dus geen issue is. Dit is een vermoeden omdat de grondstocks waaruit deze gronden gehaald werden en die recent getest zijn ook geschikt voor vrij gebruik bleken te zijn.
- SB04 - S12= mogelijks nog af te graven, verder te onderzoeken indien nodig
- S14: moeilijk bereikbaar want in gewapende gronden

- G05 - S42Z/SP2: moeilijk bereikbaar want reeds in gebruik onder volledig afgewerkte weg

Lantis merkt op dat de timing van bepaalde onderdelen van het project onder druk komen te staan door de vertraging van de BBO's (Beschrijvende Bodemonderzoeken) en BSP's (Bodemsaneringsprojecten) van 3M. De ambitie bestaat om fietsverbindingen tijdig of tijdelijk af te werken, zo weinig mogelijk hinder te genereren voor weggebruikers en bewoners, maar bermen afwerken zal moeilijk zijn binnen de vooropgestelde termijn. De bermen maken deel uit van de vergunning, dus deze moeten sowieso gerealiseerd worden. Lantis benadrukt dat deze integraal deel uitmaken van het project, en dat ze deze ook wensen te realiseren.

Maar op vlak van timing moeten nu verschillende afwegingen gemaakt worden: de kosten voor stilstand van de werf in afwachting van verder onderzoek, of extra gronden afvoeren met impact op de kostprijs, of een verlenging van termijnen in overleg met de aannemer en met impact op de kostprijs.

Na de toelichting worden enkele vragen gesteld:

- Hoe zit het met de verwerkingscapaciteit van de gronden?
 - o Lantis geeft aan dat dit inderdaad een probleem lijkt te zijn, maar dat de aannemers tot op heden voldoende capaciteit kunnen vrijmaken voor de werken OWV.
 - o Ovam: De sector geeft aan dat er voldoende capaciteit is voor fysicochemische reiniging van gronden. De capaciteit voor het thermisch reinigen is inderdaad eerder beperkt. De capaciteit voor het storten is afhankelijk van de aanvaardingscriteria van de stortplaats. De sector is op de hoogte van de noodzakelijke capaciteit. De OVAM heeft begrepen dat de sector dit verder met Lantis uitklaart. Het gaat in eerste instantie om een aangelegenheid tussen bouwheer – aannemer – verwerking van gronden.
- Blijft de aansprakelijkheid voor toekomstige saneringsopdrachten duidelijk?
 - o Lantis: 3M kan niet verantwoordelijk zijn voor de zones waar de grond nu als "afval" wordt geklasseerd. Voor de overige zones blijft 3M verantwoordelijk.
- We horen dat verschillende bouwheren en bodemdeskundigen aangeven dat het Tijdelijk Handelingskader een aantal juridische risico's bevat waardoor het onduidelijk is hoe ermee gewerkt kan worden. Hoe wordt deze onduidelijkheid aangepakt?
 - o Ovam: Het Tijdelijk Handelingskader heeft net het opzet een duidelijk kader te scheppen. Dit handelingskader werd opgesteld door het VITO (m.o.o. een wetenschappelijke onderbouwing) en ruim afgetoetst met diverse actoren die met dit handelingskader aan de slag moeten gaan (experten (incl NL), erkende deskundigen, bouwsector, minaraad,...) en juridisch getoetst bij de Raad van State. De flankerende code van goede praktijk ligt momenteel ook voor advisering bij de Raad van State. Deze code geeft verdere concrete invulling rond de toepassing van het handelingskader. Mogelijks leidde het feit dat er nog een code van goede praktijk in uitwerking was nog tot enkele vragen. Normaal zouden deze ondervangen moeten zijn met de code.
 - o Volledigheidshalve nog wel te melden dat er een verzoekschrift tot nietigverklaring (geen schorsing) is ingediend bij de Raad van State tegen het PFAS-handelingskader door Climaxi vzw, vzw Leefbaar Kortemark en 2 particulieren. Deze procedure is nog maar net opgestart. Het resultaat van deze procedure is dus nog niet gekend.
- Hoelang blijft het netwerk van werfwegen liggen (dit in functie van de aanvoer van de gronden voor de werf van de brug)?
 - o Lantis: Netwerk van werfwegen wordt weldra afgebroken. De verwachting is in 1 maand.

3. Omgevingsinformatie Vlaanderen (actie 33)

Op vraag van het Beheercomité geeft Departement Omgeving een toelichting rond de actie “Omgevingsinformatie Vlaanderen”. (Vroeger was deze actie gekend onder de naam “Kruispuntbank Omgeving”. Deze actie is onderdeel van het Saneringsverbond en de aanbevelingen POC PFOS PFAS.

In de toelichting worden een aantal elementen rond de doelstellingen aangehaald m.n. transparantie naar burgers bereiken, interne werking van de overheid verbeteren en eenvoudiger informatie uitwisselen tussen administraties en burgers. In de toekomst wensen ze een aantal zaken verder uit te werken om nog meer data actief naar buiten te kunnen brengen en meer antwoorden te kunnen bieden op specifieke vragen of “use-cases”.

Er wordt een demo gegeven van de draft portaalsite “Omgevingsinformatie Vlaanderen” oa. zoeken op locatie met verschillende kaartlagen en zoeken op specifieke stoffen en emissie-rapportering.

Na de toelichting worden enkele vragen gesteld:

- Wanneer is dit online beschikbaar?
 - o DO: Dit kan vrij snel kan zijn (vb. na herfstvakantie).
- Kunnen wij hiervan op de hoogte gehouden worden?
 - o DO: ja dit kan via de vertegenwoordiger van het DO in het beheercomité.
- Wie werkt hieraan mee binnen de Vlaamse administraties:
 - o DO: DO, de OVAM, VMM en VLM.
- Kan er ook een “kaartlaag gezondheid” opgemaakt worden?
 - o DO: dit kan een mogelijke “use-case” zijn (Bijvoorbeeld lopende gezondheidsonderzoeken, ...), maar dat is nog niet evident. Het vergt namelijk een interpretatie van data, een koppeling tussen emissies en effect, met de onzekerheid wat een dosis-respons relatie is. Ook gegevensbescherming werpt moeilijkheden op. Er bestaan wel kaartlagen van de “gezondheidsatlas”.
- Er bestaat ook data van Departement Gezondheid op kaartbasis. Kan deze ook in deze toepassing getoond worden?
 - o DO: er is eerst standaardisering tussen gezondheidsdata en omgevingsdata nodig om dit mogelijk te maken. Maar het engagement binnen de Vlaamse overheid is wel genomen om daar verder op te werken. Dankzij deze “inter-operabele werking” kan alle data ontsloten worden zonder dat data-eigenaars hun data nog moeten “afstaan”. Hierdoor is het altijd mogelijk om de meest correcte en recente data te tonen. Ook anderen kunnen met deze data aan de slag om nieuwe/andere visualisaties te maken.
- Hoe ver staat het met een vergunningenregister?
 - o DO: Er wordt op gewerkt om deze te publiceren. De informatie daarvan is nog niet makkelijk toegankelijk/beschikbaar op dit moment omdat het vervat zit in documenten.
- Hoe actueel is de data?
 - o Dit hangt af van de databron en wie ze beheert. Zo kunnen sommige kaartlagen sneller toegevoegd worden dan andere.
 - o Er is een vertraging van ca. 1,5 jaar op de publicatie van de gegevens die te maken hebben met vergunnings- en rapportageverplichtingen van IMJV.
- Hoe ver kan men teruggaan in de data rond emissie (gebaseerd op IMJV-gegevens)?
 - o Er kan tot 2004 teruggedaan worden in de gegevens.
- Is het mogelijk naast de data vanuit de rapportage van bedrijven, ook de controle en handavingsinzichten te zien?
 - o DO: de verkorte inspectieverslagen bieden een eerste inkijk. Verder kunnen nieuwe Europese richtlijnen hierrond nog een verdere versnelling/verstrenging teweegbrengen.

4. Toelichting inzet middelen 3M

Op vraag van het Beheercomité geeft Departement Omgeving een toelichting over de inzet van de middelen van 3M die onder de Saneringsovereenkomst vallen. DO licht toe welke entiteiten een bedrag ontvingen: WVG (Welzijn, Volksgezondheid, Gezin), MOW (Mobiliteit en openbare werken), OMG (Departement Omgeving). Daarnaast ontvingen ook de Herwaarderingsprojecten Zwijndrecht via Departement Omgeving middelen. Hierna

focussen ze zich op de besteding van het budget binnen beleidsdomein omgeving en de verdeling voor de uitvoering van het PFAS-actieplan.

Er werden enkele vragen gesteld en opmerkingen gemaakt:

- Waarvoor wordt het bedrag van MOW besteed binnen dit kader?
 - o DO: Dit budget wordt integraal besteed aan de aanpak van de PFAS-problematiek tijdens de bouw van de Royerssluis.
- De middelen van “een lokaal bedrijf voor een lokale problematiek” worden gebruikt voor extra inspanningen op Vlaams niveau. Moeten deze zaken niet structureel deel uitmaken van het Vlaamse beleid (en niet enkel nu omdat er budget is?) bv PFAS-monitoring?
 - o VMM: er gebeuren nu veel meer metingen dan binnen de reguliere werking begroot is en volgens de Europese richtlijnen vereist is.
 - o DO: Gezien de schaal van PFAS-vervuiling op Vlaams niveau, wordt er opgemerkt dat er grenzen zullen zijn aan wat haalbaar is; en welke kosten en ingrepen voor sanering maatschappelijk aanvaardbaar zijn.
- Gemeente Zwijndrecht merkt op dat het budget voor de herwaardering ene subsidie betreft en niet zal volstaan om alle geleden schade in de gemeente te verhelpen. Er zal nog veel meer geld nodig zijn.

5. Werking Beheercomité: communicatie

Het Beheercomité vindt het belangrijk dat bewoners in de 5km zone beschikken over informatie over de lokale PFAS-aanpak. Het comité neemt daarop het engagement om een brochure te maken die

- Informatie over de geïntegreerde lokale PFAS-aanpak stroomlijnt
- de rol van het saneringsverbond (sitebesluit en saneringsovereenkomst) en het beheercomité duidt

Common Ground toont een eerste voorstel van type brochure en informatie-onderdelen. Daarmee gaan ze aan de slag om inhoud te verzamelen bij de trekkers van de verschillende sporen.

Na de toelichting worden volgende vragen gesteld:

- Kunnen we dit voorstel grondig bekijken, voor we feedback geven?
 - o CGR: we delen het voorstel met de leden en vragen om feedback te bezorgen tegen 26/10
- Waar worden de brochures verdeeld?
 - o Voorstel is om ze te verdelen via publieke plaatsen, aangeduid door de gemeenten in de 5km zone.

6. Varia

a. Advies mbt. 2^e gefaseerd BBO

Gemeente Zwijndrecht meldt dat zij binnen het kader van de lopende BBO's een advies hebben overgemaakt aan de OVAM. Op basis van bestaand onderzoek (uitgevoerd door Arche) concludeert de gemeente dat de route lucht te fel verwaarloosd wordt (stof, verspreiding via de waterzuivering); en dat via deze route permanente aanrijking van de verontreiniging plaatsvindt. Deze vervuiling is niet historisch van aard maar nieuwe vervuiling. De gemeente vraagt daarom aan de OVAM om een herbeoordeling en herkwalificatie (via addendum) van het BBO.

b. Multidisciplinaire teams

03/10/2023 werd een tweede overleg van het multidisciplinaire team voor bestemming residentieel georganiseerd. Gemeente Zwijndrecht brengt kort verslag uit van het verloop van de avond. Gemeente Zwijndrecht merkt op dat de werking met 3 afzonderlijke teams voor de 3 verschillende bestemmingen (residentieel, natuur, landbouw) een rem legt op de ambities. Hierdoor wordt de kans gemist om een echt integrale benadering van de problematiek te bereiken. Ook mist men de kans om buiten de nu bestaande bestemmingen en gebruik te denken.

Op basis van deze informatie wordt geconcludeerd:

Het Beheercomité vraagt dat de OVAM aandringt bij 3M op een meer ambitieuze en geïntegreerde aanpak van deze teams. Zo moet er minstens sprake zijn van organisatie van overleg en terugkoppeling tussen de verschillende teams.

c. Infovergadering luchtmetingen

26/09/2023 werd een infomoment georganiseerd voor bewoners, waarop toelichting werd gegeven over de PFAS-luchtmetingen. Er waren een 40-tal aanwezigen.

d. Lokale adviesgroep grootschalig bloedonderzoek (actie 1)

02/10/2023 werd de 4e lokale adviesgroep over het grootschalig bloedonderzoek georganiseerd.

Gemeente Zwijndrecht en Zwijndrecht Gezond merken op dat veel van de adviezen die reeds binnen het kader van dit overleg geponeerd werden maar beperkt vertaald worden in de praktijk.

Het BC wenst zijn bezorgdheden over te maken aan Departement Zorg:

- Er zijn bijkomende inspanningen nodig mbt. hoe de bloedresultaten helder weergegeven kunnen worden, de manier waarop huisartsen hierover geïnformeerd worden en hoe zij hun patiënten kunnen informeren.
- Om een statistisch relevante dataset te bereiken, zijn bijkomende inspanningen nodig om scholen te betrekken en kwetsbare doelgroepen te bereiken binnen het kader van het grootschalig bloedonderzoek.

e. Actie 7: kader landbouwgronden

De toelichting werd uitgesteld omdat er nog verdere pistes onderzocht worden. Overleg met de betrokken gemeenten loopt.

f. Lokale werfweg (actie 26)

Het stakeholderoverleg mbt de ontsluiting is doorgegaan op woensdag 27 september. Daar heeft Tractebel de haalbaarheidsstudie van een tijdelijke brug toegelicht. 3M meldt dat tijdens dit overleg unaniem beslist werd om de optie van de brug te verkiezen boven deze van een weg. De timing voor het voltooiën van de brug (en maw. ook het starten van saneringswerken) wordt dan ingeschat op Oktober – November 2024.

Lantis meldt dat verder technisch overleg noodzakelijk is voor een verdere afstemming mbt. de aanwezige leidingen. Hier zijn nog geen sluitende antwoorden gemaakt. 3M/ERM dient hiervoor contact op te nemen met Lantis.

Er worden volgende opmerkingen gemaakt:

- De keuze voor een brug mag de timing en de voorwaarden voor de volledige sanering van het 3M-terrein en de Palingbeekvallei, -met inbegrip van de natuurinrichting-, niet in het gedrang brengen. De vraag om de opties gelijkwaardig af te wegen wordt herhaald.
- Er zijn bijkomende vragen mbt. de technische en maatschappelijke haalbaarheid van het aanleggen van de brug. Meer concreet heeft dit betrekking tot de aanvoer van gronden voor het aanleggen van de landhoofden en de mogelijkheid/noodzaak om daarvoor werfwegen of de parallelweg tijdelijk te gebruiken.
 - o Lantis: de werfwegen worden verwijderd, dus in principe zal het niet lukken om ze hiervoor in te zetten.

g. Communicatie vertraging sanering

Gemeente Zwijndrecht merkt op dat 3M nog niet communiceerde over de vertraging van het bodemsaneringsproject. Gemeente Zwijndrecht meldt dat zij hierover wel wensen te communiceren naar hun burgers.

Enkele vragen worden overgemaakt aan de OVAM:

- Is de OVAM op de hoogte van de vertraging en welke acties zij hier verder ondernemen.
 - o Ovam: De OVAM stelt inderdaad vast dat 3M niet altijd haar verplichtingen nakomt. Op een overleg in augustus werd nog aangegeven dat de timing van de sanering van zone 1A niet in gedrang kwam indien geopteerd zou worden voor een tijdelijke brug. Begin oktober werd plots meegedeeld dat de aanleg van de brug voor vertraging zou zorgen. We vernemen dat de werking van de multidisciplinaire teams moeizaam verloopt. De OVAM heeft er bij 3M op aangedrongen stappen te ondernemen om de planning, het verkeersplan en het proces te optimaliseren in overleg met de betrokken partijen. Deze week is er nog terug een bespreking voorzien met 3M en zullen we de timing en werking van de multidisciplinaire teams voor de sanering van zone 1A nog terug opwerpen. De termijn van 1 oktober 2023 voor de indiening van het gefaseerde beschrijvend bodemonderzoek voor de natuurgebieden en Linkeroever werd niet nagekomen en het gefaseerd bodemsaneringsproject voor het overig woon- en landbouwgebied werd niet nagekomen. Op 27 oktober 2023 werd een proces-verbaal opgesteld door de OVAM t.a.v. 3M Belgium wegens het niet-nakomen van haar verplichtingen in het kader van het Bodemdecreet.

Algemeen leeft het gevoel dat 3M weinig engagement neemt in de uitvoering van hun verplichtingen. Aan de OVAM wordt de vraag gesteld in welke mate ze hier verdere acties kunnen nemen en nauwere opvolging kunnen hanteren (bijvoorbeeld bij de multidisciplinaire teams).

h. Capaciteit voor afvoer gronden – foerageergebied

Het Beheercomité geeft aan dat CGR ANB kan contacteren mbt. de mogelijke inzet van het “foerageergebied” op de site 3M voor de stockage van vervuilde gronden (zoals toegelicht op het BC van 14/09/2023).

i. Lokale coördinator

Kabinet Demir meldt dat er de intentie is om vanaf 01/01/2024 een lokale coördinator aan te stellen voor de opvolging van de PFAS-problematiek. Indien een lid van het Beheercomité hier nog extra aanvullingen wil toevoegen qua taakomschrijving, etc., kan dit bezorgd worden aan CGR. De info wordt dan gebundeld.

Natuurpunt meldt alvast dat het luik natuur uitdrukkelijker mag opgenomen worden. Ze melden ook dat de hele site duidelijk vermeld moet worden, niet enkel het grondgebied Zwijndrecht.